

Силви Варган - „Мама...“

В прегръдките на мама

Тя изпълва първите ми спомени. Все още не виждам нито баща ми, нито Еди, виждам само нея. Очите ѝ с цвят на мед, дъхът ѝ по бузата ми, прегръдката ѝ, откъдето откривам един странен свят. Мога да кажа, че първата картина, която се е запечатала в паметта ми, е от едно планинско село. Днес знам, че това е село Лакатник, близо до София. През войната семейството ми бяга от града, от бомбардировките на съюзниците и намира подслон в кацналото на планинския склон селце, където се раждам аз на 15 август 1944. След края на войната продължаваме да наемаме къщата в Лакатник, където прекарваме лятото. Спомням си мрака, който се издига от долината, нощта, която ни застига, и мама, която се катери по стръмната пътека, поемайки дълбоко дъх и шепнейки ми успокоителни думички. Поглеждам през рамото ѝ и зървам дядо, Робер Варган, таткото на татко. Той трудно ни догонва и от време на време ми маха или ми се усмихва под мустак. Но скоро стигаме до къщата. Влизаме вътре. С изненада установявам колко е студено и се чудя на странната миризма, която се носи във въздуха. Влагата от варосаните стени.

Вероятно съм потръпнала от студа, защото мама ме притиска толкова силно, че чак ме заболява, и ме обсипва с целувки. Прекосяваме една бяла стая, осветена от гола крушка, която виси от тавана, мама отива до прозореца и го отваря към нощта и светлините на селото долу в ниското, като не спира да ми говори, да ме гали по бузата и да ме целува. Сега, от разстоянието на времето, защо ли си въобразявам, че ми казва да поемам дълбоко планинския въздух? Сигурно, защото безброй пъти ми го е повтаряла впоследствие.

Ето ме отново в нейните прегръдки, но вече сме в София, в дядовата къща, където живеем. Излязла на верандата, мама ми показва нещо навън: снежинки колкото носни кърпички падат бавно от небето и полека покриват градината. Протягам ръка да ги докосна, мама открехва прозореца и ми позволява да си покажа ръката навън. Една кърпичка кацва на дланта ми и за миг остава там, мама прихва, виждайки смаяното ми изражение, целува ръчичката ми и духа отгоре ѝ, за да я стопли. Двете се забавляваме да ловим снежинки и скоро аз се заливам в радостен смях. По-късно, вече съм проходила, влизам в кухнята, където мама и баба Славка заквасват млякото. Във въздуха се носи топла влага, двете жени са препасали дълги престилки; покрили са с одеяло съдовете със свареното мляко. Аз много искам да разбера каква тайна се крие под одеялото. Баба ми е забранила да се доближавам. Предупредила ме е: ако повдигна одеялото, няма да има кисело мляко. Отдолу се трудят магьосници, те не желаят да им се пречка никой, а млякото няма да се подкваси, ако се намеся. Страхът е ново и опияняващо чувство, навъртам се край съдовете със свареното мляко, знам, че мога да повдигна крайчеца на одеялото, убедена съм, че няма да ми се случи нищо лошо, че нито магьосниците, нито някой друг може да ми навреди, защото мама е до мен.

Мама отговаря на всичките ми очаквания. Тя олицетворява сигурността, един поглед ми е достатъчен, за да видя колко ме обича, какво безценно съкровище съм за нея и как бди над мен. Затова си мисля, че светът свършва с оградата на градината на дядовата къща и тъй като нямам усет за отминаващото време, си представям, че животът няма край и моят ще протече тук, в тази къща и тази градина под грижовния и всевиждащ взор на моята майка.

Бях твърде малка, за да знам, че на два пъти мама е била на ръба да ме изгуби, факт, който можеше да подкопае сляпото ми доверие в нейното всемогъщество.

Първия път се случило, когато съм била на година и половина и съм се разболяла от скарлатина. Войната току-що била свършила и болестта покосявала много деца, защото антибиотиците по това време още не били открити. Спомням си мрачната болнична стая, прегръдките на мама и някакво ревящо дете на съседното легло. „Баща ти отиде в града да се опита да намери серум – ми разказваше тя впоследствие. – Температурата ти продължаваше да се покачва. Вечерта ти вече не реагираше, отиваше си. Притисках те в прегръдките си, беше се отпуснала като вързопче парцали, а аз се разтърсвах от ридания. Тогава коленичих пред моята Богородица и потънах в молитви. Умолявах я да те спаси. Не спирах да се моля. На сутринта ти вече дишаше по-леко. Няма да забравя този ден, беше 18 декември 1945 година. Не мога да го забравя...“

Истината е, че това което е помогнало за моето спасение, на мястото на антибиотиците и извън молитвите, със сигурност е било майчиното мляко, защото мама ме е кърмила, докато съм навършила две години.

Дълго време след това, попадайки след смъртта ѝ на един текст, в който описваше детството си – за Еди и мен, нейните „скъпи дечица“, осъзнах в цялата пълнота ужаса, който е изпитала, след като е разбрала, че имам скарлатина. И тя едва не умряла от същата болест в края на Първата световна война, когато хората изобщо нямали с какво да се лекуват. „Взеха ме в болница – пише тя. – Била съм в безсъзнание няколко дни. Не пускали никого на свиждане, дори скъпата ми майка. След няколко дни треската спаднала и когато най-сетне съм отворила очи, било, за да видя как отнасят съседката ми по легло, покрита с бял чаршаф. Току-що била издъхнала.“

През 45-та мама мислено изживяла отново онзи ужас, молила се на Богородица да ме спаси и молитвите ѝ били чути. През целия си живот тя не спря да повторя, че е станало чудо. Би било по-правилно да напиша, че се е молила на „своята Богородица“, защото мама никога не се разделяше с гипсовата иконка на Богородица с младенеца, държеше я окачена над леглото си дори в най-страшните години на сталинизма, когато хората „изчезваха“ по далеч по-незначителни причини.

Неспособна да ме спаси от болестта със силата на любовта си, няколко години по-късно мама ми даде ново доказателство за своята доброта, по-скоро за своята крехкост, която би трябвало да ми отвори очите за житейските опасности, да не кажем за възможните житейски трагедии.

Бяхме във Варна, на брега на Черно море, през август 1948 г. Бяхме наели къща да си починем за няколко дни и въпросната вечер баща ми щеше да ни води на цирк. Мама сякаш е пред очите ми, оправя си прическата пред огледалото на тоалетката. След малко аз излизам от стаята, слизам до градината и понеже пътната врата е отворена, пресичам улицата и тръгвам към плажа. После всичко ми се губи. Колко ли дълго съм вървяла покрай водата, преди да забележа, че чорапките ми са изцапани с пясък, а празничните ми обувки са целите мокри? Спомням си обаче колко се притесних от вида на чорапките ми, затова реших да намеря чешма и поех обратно нагоре към улицата.

Междувременно, моите родители са установили, че ме няма. Варна е курортен град, който привлича хиляди хора през лятото. Съвсем скоро съм отпразнувала четвъртия си рожден ден. Плажът е огромен, тесният път покрай морето е задръстен от файтони и велосипеди. Мама ми разказа след това, че в продължение на няколко часа през ума им минали какви ли не ужасии. Докато баща ми вдига на крак милицията, тя се мята на колелото си и хуква да ме търси.

Тя първа ме забелязва. Аз съм боса и пера чорапките си в коритото на чешмата. Мама хвърля колелото на земята и коленичила до мен, риде и ме обсипва с целувки. Чувам я как повтаря: „Миличката ми, малка моя, толкова се изплаших!“. За пръв път виждам мама да плаче. Изненадана съм, дори съм леко обърквана, но нищо повече. Риданията ѝ все още не разклащат установения ред в моя свят.

Четири години по-късно, когато напускаме България и отново виждам майка ми да плаче във влака, нейните сълзи означават за мен края на ранното ми детство.